

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PACIENTŲ TEISIŲ IR ŽALOS SVEIKATAI ATLYGINIMO ĮSTATYMO NR. I-1562 13 IR
26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 13 ir 26 straipsnių pakeitimo projektas (toliau – įstatymo projektas) parengtas siekiant:

1) įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2024-01-24 nutarimą Nr. KT10-N1/2024 byloje Nr. 9/2023-16/2023 (toliau – KT nutarimas), kuriame konstatuota, kad Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 13 straipsnis (2019 m. gruodžio 17 d. redakcija) tiek, kiek pagal jį ne visi asmenys, dėl paciento mirties patyrę neturtinę žalą, turi teisę į tokios žalos atlyginimą šio įstatymo nustatyta tvarka, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

Įstatymo 13 straipsnyje įtvirtintas baigtinis asmenų, turinčių teisę gauti paciento sveikatai padarytos žalos atlyginimą, sąrašas, todėl mirusio paciento sutuoktinis, nedarbingi tėvai (įtėviai), kiti nedarbingi išlaikytiniai, mirusio paciento vaikas, gimęs po jo mirties, su pacientu susiję ypač artimu ir glaudžiu ryšiu mirusio paciento darbingi tėvai (įtėviai) ir pilnamečiai vaikai (įvaikiai) gali kreiptis dėl žalos atlyginimo pagal Įstatymą, o kiti Įstatyme nenurodyti asmenys dėl žalos atlyginimo turi kreiptis pagal bendrąsias civilinės atsakomybės sąlygas (į teismą). Vadinasi, tik Įstatymo 13 straipsnyje nurodyti asmenys, norėdami gauti žalos, *inter alia* neturtinės žalos, atlyginimą, gali kreiptis į Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisiją (toliau – Komisija), kuri yra privaloma ikiteisminė institucija; nesutinkant su Komisijos sprendimu, klausimas dėl žalos atlyginimo nagrinėjamas bendrosios kompetencijos teisme Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka ir tokiu atveju atsakovė byloje yra valstybė, atstovaujama Vyriausybės įgaliotos institucijos; sprendžiant klausimą dėl žalos, atsiradusios dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginimo, asmens sveikatos priežiūros įstaigos ir ją padariusio sveikatos priežiūros specialisto kaltė nėra vertinama tik tada, kai į Komisiją ar į bendrosios kompetencijos teismą dėl žalos atlyginimo kreipiasi asmenys, nurodyti Įstatymo 13 straipsnyje; žala iš Vyriausybės įgaliotos institucijos administruojamos sąskaitos, kurioje kaupiamos asmens sveikatos priežiūros įstaigų įmokos, lėšų atlyginama tik Įstatymo 13 straipsnyje nurodytiems asmenims.

KT nutarime nurodyti argumentai:

– Konstitucinis Teismas savo aktuose (*inter alia* 2006 m. rugpjūčio 19 d., 2010 m. vasario 3 d., 2015 m. balandžio 16 d. nutarimuose) yra suformavęs plačią oficialiąją konstitucinę žalos atlyginimo doktriną, grindžiamą esmine nuostata, jog būtinumas atlyginti asmeniui padarytą materialinę ir moralinę žalą yra konstitucinis principas, kurį įtvirtinant siekiama užtikrinti, kad asmenims, patyrusiems materialinę ar moralinę žalą, ji bus atlyginta;

– Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad iš Konstitucijos neišplaukia, kad įstatymais galima nustatyti kokias nors išimtis, pagal kurias asmeniui padaryta materialinė ir (arba) moralinė žala neatlyginama (2006 m. rugpjūčio 19 d., 2010 m. gegužės 13 d., 2021 m. kovo 19 d. nutarimai);

– Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta įstatymų leidėjo pareiga išleisti įstatymą ar įstatymus, nustatančius žalos atlyginimą asmeniui už jam padarytą materialinę ir moralinę žalą (*inter alia* 2010 m. vasario 3 d., 2012 m. balandžio 18 d. nutarimai), ir nustatyti pakankamas teisės gauti padarytos žalos atlyginimą įgyvendinimo priemones (2010 m. vasario 3 d. nutarimas); asmeniui padarytos žalos atlyginimas turi būti realus ir teisingas (2010 m. vasario 3 d., 2010 m. lapkričio 29 d., 2013 m. gruodžio 6 d. nutarimai); Konstitucijoje imperatyviai reikalaujama įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmuo, kuriam neteisėtai veiksmais buvo padaryta žala, visais atvejais galėtų reikalauti teisingo tos žalos atlyginimo ir tą atlyginimą gauti (*inter alia* 2006 m. rugpjūčio 19 d., 2010 m. vasario 3 d., 2013 m. gruodžio 6 d. nutarimai);

– bendrieji konstituciniai žalos atlyginimo nukentėjusiam asmeniui pagrindai kyla *inter alia* iš konstitucinių teisingumo, teisinės valstybės principų; įstatymais turi būti sudarytos visos reikiamos teisinės prielaidos padarytą žalą atlyginti teisingai;

– konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas;

– ginčijamo teisinio reguliavimo *travaux préparatoires* yra nurodyta, kad šio teisinio reguliavimo tikslas – sudaryti vienodas ir aiškias sąlygas visiems neturtinę žalą dėl paciento mirties patyrusiems asmenims gauti neturtinės žalos atlyginimą.

Taigi įgyvendinant KT nutarimą turi būti keičiamas Įstatymo 13 straipsnis ir panaikinamas apribojimas, kad teisę į neturtinės žalos atlyginimą (be išlaikomų ar turinčių teisę į išlaikymą asmenų) turi tik mirusio paciento darbingi tėvai (įtėviai) ir pilnamečiai vaikai (įvaikiai), kuriuos su pacientu siejo ypač artimas ir glaudus ryšys, t. y. nustatyta, kad tokią teisę turi visi neturtinę žalą dėl paciento mirties patyrę asmenys (visi asmenys, kuriuos su pacientu siejo ypač artimas ir glaudus ryšys).

2) suderinti Įstatyme numatytą Komisijos narių ir ekspertų bei kitų sveikatos priežiūros specialistų, teikiančių išvadas Komisijai, (toliau kartu – ekspertai) apmokėjimą su Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 pakeitimo įstatymu, kuriuo nauja redakcija išdėstytas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas (naujas pavadinimas – Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas) (toliau – Darbo apmokėjimo įstatymas).

Įstatymo 26 str. 5 d. nustatyta, kad Komisijos nariams atlygis už darbą mokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatyme nustatyta tvarka. Taip pat numatyta, kad Komisijos nariams taip pat mokamas 0,082 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už vieną atstovavimo teismuose nagrinėjant vieną civilinę bylą valandą ir 0,14 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už pasiruošimą atstovauti viename teismo posėdyje.

Įstatymo 26 str. 9 d. numato, kad ekspertui ir kitam sveikatos priežiūros specialistui mokamas 2,27 Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už sveikatos apsaugos ministro nustatytus reikalavimus atitinkančios išvados pateikimą ir 0,082 Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už kiekvieną dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą. Įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais (t. y. jeigu Vyriausybės įgaliotos institucijos sprendimu jie pasitelkiami, kai reikia specialiųjų žinių), ekspertui ir kitam sveikatos priežiūros specialistui taip pat mokamas 0,082 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už vieną atstovavimo teismuose nagrinėjant vieną civilinę bylą valandą ir 0,14 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už pasiruošimą atstovauti viename teismo posėdyje.

2023 m. gruodžio 14 d. priimtas Darbo apmokėjimo įstatymas, kurio 6 str. nustatytas naujas pareiginės algos koeficiento vienetas – Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatytas pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis (1 785,4 euro) (toliau – naujas bazinis dydis). Šis pakeitimas įsigaliojo 2024 m. sausio 1 d.

Atsižvelgiant į tai, įstatyme turi būti nustatyti Komisijos narių ir ekspertų atlygio už atstovavimą teisme bei ekspertų atlygio už išvadą bei dalyvavimą Komisijos posėdyje koeficientai, taikant naują bazinį dydį.

Įstatymo projekto tikslai:

- užtikrinti visų asmenų, patyrusių neturtinę žalą dėl paciento mirties, teisę į šios žalos atlyginimą;
- užtikrinti Komisijos narių ir ekspertų teisę gauti teisingą apmokėjimą.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1) panaikinti asmenų, kurie turi teisę kreiptis į Komisiją dėl neturtinės žalos dėl paciento mirties atlyginimo, rato apribojimą ir numatyti, kad tokią teisę turi visi minėtą žalą patyrę asmenys;

2) suderinti įstatymo nuostatas su Darbo apmokėjimo įstatymo nuostatomis ir:

- pakeisti Komisijos narių apmokėjimo už atstovavimą ir pasirengimą atstovauti teisme nagrinėjant civilines bylas dėl paciento sveikatai padarytos žalos atlyginimo koeficientus;
- pakeisti ekspertų apmokėjimo už išvados parengimą ir atstovavimą bei pasirengimą atstovauti teisme nagrinėjant civilines bylas dėl paciento sveikatai padarytos žalos atlyginimo koeficientus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Įstatymo 13 straipsnyje numatyta, kad Pacientas ir asmuo, kuris buvo mirusio paciento išlaikomas arba jo mirties dieną turėjo teisę gauti iš jo išlaikymą (nepilnamečiai vaikai (įvaikiai), sutuoktinis, nedarbingi tėvai (įtėviai) ar kiti faktiniai nedarbingi išlaikytiniai), taip pat mirusio paciento vaikas, gimęs po jo mirties, turi teisę į turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginimą. Teisę į neturtinės žalos atlyginimą taip pat turi mirusio paciento darbingi tėvai (įtėviai) ir pilnamečiai vaikai (įvaikiai), kuriuos su pacientu siejo ypač artimas ir glaudus ryšys. Dėl mirusio paciento ir jo tėvų bei pilnamečių vaikų ryšio artimumo ir glaudumo sprendžia Komisija pagal mirusio paciento tėvų (įtėvių) ir pilnamečių vaikų (įvaikių) ar jų atstovo pateiktus duomenis, patvirtinančius paciento ir jo tėvų bei pilnamečių vaikų ypač artimą ir glaudų ryšį (atsižvelgiant į bendravimo intensyvumą ir rūpinimosi vienas kitu pobūdį).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 72 straipsniu, kuris numato, kad Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo nutarimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, ir KT nutarimu, Komisija nuo 2024 m. sausio 24 d. privalo priimti ir Įstatyme nenurodytų asmenų prašymus dėl žalos atlyginimo.

Įstatymo 26 straipsnyje numatytas Komisijos narių ir ekspertų apmokėjimas susietas su iki 2024 m. sausio 1 d. galiojusioje Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo redakcijoje nustatyta tvarka nustatomu pareiginės algos baziniu dydžiu:

„5. Komisijos nariams atlygis už darbą mokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatyme nustatyta tvarka. Komisijos nariams taip pat mokamas 0,082 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už vieną atstovavimo teismuose nagrinėjant vieną civilinę bylą valandą ir 0,14 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už pasiruošimą atstovauti viename teismo posėdyje. Konkretus Komisijos narių atlygio už darbą dydis ir mokėjimo tvarka nustatomi Komisijos nuostatuose.“

„9. Ekspertui ir kitam sveikatos priežiūros specialistui mokamas 2,27 Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už sveikatos apsaugos ministro nustatytus reikalavimus atitinkančios išvados pateikimą ir 0,082 Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už kiekvieną dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą. Šio įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais ekspertui ir kitam sveikatos priežiūros specialistui taip pat mokamas 0,082 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už vieną atstovavimo teismuose nagrinėjant vieną civilinę bylą valandą ir 0,14 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už pasiruošimą atstovauti viename teismo posėdyje.“

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Siūloma nustatyti, kad teisę tik į neturtinės žalos atlyginimą turi visi asmenys, kuriuos su pacientu siejo ypač artimas ir glaudus ryšys. Dėl ryšio artimumo ir glaudumo spręstų Komisija pagal šių asmenų ar jų atstovo pateiktus duomenis, patvirtinančius paciento ir šių asmenų ypač artimą ir glaudų ryšį (atsižvelgiant į bendravimo intensyvumą ir rūpinimosi vienas kitu pobūdį). Pažymėtina, kad Komisija ir iki šiol sprendė dėl mirusio paciento ir jo tėvų bei pilnamečių vaikų ryšio artimumo ir glaudumo, tad ši veikla Komisijai nebūtų nauja ir Komisijai naujų kompetencijų šiuo atžvilgiu nereikia.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti tokius naujo bazinio dydžio koeficientus, kad Komisijos narių ir ekspertų atlygio išraiška eurai liktų iš esmės tokia pat kaip šiuo metu, t. y. nustatyti, kad:

- Komisijos nariams ir ekspertams mokamas:
 - 0,009 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už vieną atstovavimo teismuose nagrinėjant vieną civilinę bylą valandą (taikant pareiginės algos bazinį dydį 1 785,4 euro, tai būtų 16,07 euro (0,82 euro daugiau nei šiuo metu);
 - 0,015 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už pasiruošimą atstovauti viename teismo posėdyje (26,78 euro (0,74 euro daugiau nei šiuo metu);
- ekspertams mokamas:
 - 0,237 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už sveikatos apsaugos ministro nustatytus reikalavimus atitinkančios išvados pateikimą (423,14 euro (0,92 euro daugiau nei šiuo metu);
 - 0,009 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už kiekvieną dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą (16,07 euro (0,82 euro daugiau nei šiuo metu).

Siūloma numatyti, kad įstatymas taikomas apskaičiuojant Komisijos narių, ekspertų ir kitų ekspertų sąrašė nenurodytų sveikatos priežiūros specialistų, teikiančių išvadas Komisijai, atlygį nuo 2024 m. sausio 1 d. (t. y. nuo Darbo apmokėjimo įstatymo įsigaliojimo dienos).

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. balandžio 5 d. nutarimu Nr. 253 „Dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo įgyvendinimo“, priimtu įgyvendinant Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo 12 straipsnio 4 dalį, nustatyti konkretūs įvairių komisijų darbo apmokėjimo dydžiai arba pavesta juos nustatyti atitinkamoms ministerijoms, siekiant sistemiško komisijų darbo apmokėjimo reguliavimo, įstatymo projektu siūloma atsisakyti nuostatos, kad konkretus Komisijos narių atlygio už darbą dydis nustatomas Komisijos nuostatuose. Atsižvelgiant į tai, kad kitų sveikatos apsaugos ministro sudaromų komisijų – Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos ir Lietuvos bioetikos komiteto biomedicininį tyrimų ekspertų grupės – narių atlygio dydį pavesta nustatyti sveikatos apsaugos ministrui, numatoma, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. balandžio 5 d. nutarimu Nr. 253 „Dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo įgyvendinimo“ Komisijos narių atlygio dydį taip pat bus pavesta nustatyti sveikatos apsaugos ministrui.

Įstatymo projektu siūloma palikti tik nuostatą, kad Komisijos nuostatuose nustatoma Komisijos narių atlygio mokėjimo tvarka.

Priėmus įstatymo projektą bus užtikrinta:

- asmenų konstitucinė teisė gauti neturtinės žalos dėl paciento mirties atlyginimą;
- visų tokią žalą patyrusių asmenų lygiateisiškumas;
- vienodos ir aiškos sąlygos visiems neturtinę žalą dėl paciento mirties patyrusiems asmenims gauti neturtinės žalos atlyginimą;
- Komisijos narių ir ekspertų teisė gauti teisingą apmokėjimą;
- Įstatymo nuostatų suderinamumas su Darbo apmokėjimo įstatymo nuostatomis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Numatomo teisinio reguliavimo teigiamos pasekmės nurodytos aiškinamojo rašto 4 punkte, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymų nuostatų įgyvendinimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų nuostatų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymų projektus, nereikės priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu naujos sąvokos neapibrėžiamos ir galiojančios apibrėžtys nekeičiamos.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projekto nuostatos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai bei Europos Sąjungos teisei neprieštarauja.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymų lydymųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

Priėmus Įstatymo projektą reikės keisti:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 10 d. nutarimą Nr. 152 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatų patvirtinimo“;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. sausio 8 d. nutarimą Nr. 3 „Dėl Turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3) Respublikos Vyriausybės 2017 m. balandžio 5 d. nutarimą Nr. 253 „Dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo įgyvendinimo“;

4) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. sausio 9 d. įsakymą Nr. V-36 „Dėl Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo įgyvendinimo“.

Šiuos teisės aktų pakeitimo projektus rengs Sveikatos apsaugos ministerija.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

2020 m. Komisija 122 kartus kreipėsi išvadų į ekspertus, išvadas teikė 172 ekspertai. 2021 m. Komisija 103 kartus kreipėsi išvadų į ekspertus, išvadas teikė 143 ekspertai. 2022 m. Komisija 112 kartų kreipėsi išvadų į ekspertus, išvadas teikė 136 ekspertai. 2023 m. Komisija 126 kartus kreipėsi išvadų į ekspertus, išvadas teikė 115 ekspertų.

Taigi vidutiniškai per metus išvadas teikė 142 ekspertai, kuriems už išvadų teikimą sumokėta. Pagal įstatymo projektą 142 ekspertams per metus **už išvadas** reikėtų sumokėti 60 086 eurus ($142 \times 0,237 \times 1\,785,4$), t. y. **130** eurų daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojančią reguliavimą).

2023 m. (ankstesnių metų duomenų nėra) Komisijos posėdžiuose dalyvauti pakviesti 2 ekspertai (iš 115 išvadas teikusių ekspertų), t. y. 2 proc. Vienas ekspertas posėdyje dalyvavo 0,5 val., kitas – 0,3 val. (abu vidutiniškai 0,4 val.).

Darant prielaidą, kad dalyvauti Komisijos posėdyje kviečiama 2 proc. išvadas teikusių ekspertų ($142 \times 0,02 = 3$) ir jie paaiškinimus teikia 0,4 val. (25 min.), pagal įstatymo projektą 142 ekspertų per metus **už dalyvavimą Komisijos posėdžiuose** reikėtų sumokėti 48,20 euro ($3 \times 0,009 \times 1\,785,4 \times 0,4$), t. y. **1** euru daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojančią reguliavimą.

Darant prielaidą, kad visi išvadas teikę ekspertai kviečiami dalyvauti Komisijos posėdyje ir jame paaiškinimus teikia 0,4 val. (25 min.), pagal įstatymo projektą 142 ekspertų per metus **už dalyvavimą Komisijos posėdžiuose** reikėtų sumokėti 912,70 euro ($(142 \times 0,009 \times 1\,785,4) \times 0,4$), t. y. **46** eurai daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojančią reguliavimą.

2021 m. į teismą kreiptasi dėl 18 (8 proc. 2021 m. priimtų Komisijos sprendimų), 2022 m. – dėl 25 (12,5 proc. 2022 metais priimtų Komisijos sprendimų), 2023 m. – 30 Komisijos sprendimų (12 proc. 2023 metais priimtų Komisijos sprendimų). Vidutiniškai per metus į teismą kreipiamasi dėl 24 Komisijos sprendimų. Darant prielaidą, kad vienoje teismo byloje vienas Komisijos narys ir vienas ekspertas kviečiami dalyvauti po vieną kartą po vieną valandą, Komisijos nariams ir ekspertams per metus:

- **už dalyvavimą teismo posėdžiuose** reikėtų sumokėti 771,29 euro ($24 \times 2 \times 0,009 \times 1\,785,4$), t. y. **39** eurai daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojančią reguliavimą;

- už **pasirengimą teismo posėdžiams** reikėtų sumokėti 1 285,49 euro ($24 \times 2 \times 0,015 \times 1\,785,4$), t. y. **36** eurai daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojančią reguliavimą.

Iš viso įstatymo projekto nuostatomis dėl Komisijos narių ir ekspertų veiklos apmokėjimo įgyvendinti per metus reikėtų nuo 62 191 iki 63 055 eurų, t. y. papildomai – nuo 206 iki 251 euro.

Komisijos nariams ir ekspertams atlygis mokamas iš Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VLK) administruojamos sąskaitos, kurioje kaupiamos asmens sveikatos priežiūros įstaigų įmokos žalai, atsiradusiai dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginti (toliau – sąskaita).

VLK pateiktais preliminariais duomenimis, 2023 m. sąskaitos pajamos – 6 525 017,35 euro, išlaidos – 1 422 762,03 euro, iš jų atlygis Komisijai ir ekspertams – 112 936,43 euro. 2024 m. planuojamos sąskaitos pajamos – 6 509 tūkst. eurų. Atsižvelgiant į didėjantį prašymų atlyginti paciento sveikatai padarytą žalą skaičių, 2024 m. Komisijos ir ekspertų veiklai apmokėti suplanuota 250 tūkst. eurų.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. vasario 7 d. nutarimu Nr. 105 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 10 d. nutarimo Nr. 152 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo pakeisti Komisijos narių apmokėjimo už posėdžius ir pasirengimą jiems koeficientai taikant naują bazinį dydį, 2024 m. vasario 12–19 d. buvo pasirašytos pakeistos paslaugų teikimo sutartys su Komisijos nariais. Jose buvo pakeistas ne tik atlygio už posėdžius ir pasirengimą jiems, bet, siekiant užtikrinti teisingą apmokėjimą už darbą, ir atlygio už dalyvavimą teismo posėdžiuose ir pasirengimą jiems koeficientai – atitinkamai 0,00855 (įstatymo projektu siūlomas koeficientas 0,009) ir 0,01459 (įstatymo projektu siūlomas koeficientas 0,015).

Atitinkamai nuo 2024 m. kovo 8 d. buvo pasirašomos pakeistos paslaugų teikimo sutartys su ekspertais ir numatyti tokie koeficientai: 0,23649 už išvados parengimą (įstatymo projektu siūloma 0,237), 0,00855 už dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą (įstatymo projektu siūloma 0,009), 0,00855 už atstovavimo teisme valandą (įstatymo projektu siūloma 0,009) ir 0,01459 už pasiruošimą teismo posėdžiui (įstatymo projektu siūloma 0,015).

Tad įsigaliojus įstatymui, Komisijos nariams ir ekspertams turės būti sumokėtas pagal įstatymo projekte numatytus koeficientus apskaičiuoto atlygio ir laikotarpio nuo 2024 m. sausio 1 d. iki įstatymo

įsigaliojimo faktiškai sumokėto atlygio skirtumas. Šis skirtumas turėtų būti labai nežymus, atsižvelgiant į pirmiau pateiktus duomenis apie nedidelį metinį papildomų lėšų poreikį, kurį individualiai kiekvienam ekspertui ir Komisijos nariui apskaičiuos ir sumokės VLIK įsigaliojus įstatymui. Įstatymo projekte numatyta, kad šis skirtumas turi būti sumokėtas ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo šio įstatymo įsigaliojimo.

2023 m. Komisija priėmė 23 sprendimus atlyginti neturtinę žalą 37 pareiškėjams dėl 22 pacientų mirties, o juose iš viso nustatyta 419 300 Eur neturtinės žalos; iš jų pagal žalos be kaltės modelį – 20 sprendimų, kuriais 399 300 Eur neturtinės žalos atlyginta 34 pareiškėjams. Vidutiniškai dėl vieno paciento mirties žalos atlyginimo kreipėsi 1,6 pareiškėjai. Pagal žalos be kaltės modelį vienam pareiškėjui nustatyta vidutiniškai 11 700 Eur neturtinės žalos dėl paciento mirties.

Darant prielaidą, kad dėl vienos mirties papildomai neturtinė žala būtų atlyginama nuo 1 iki 6 asmenų (pvz., sugyventiniui, broliui arba seseriai ir 4 anūkams¹), vienos mirties atveju papildomai reikėtų nuo 11 700 iki 70 200 Eur. Jei kiekvienais metais būtų tiek pat (22) kaip 2023 m. pacientų mirčių (atitinkančių įstatymo 24 straipsnio 6 dalyje nurodytas sąlygas), įstatymo nuostatų dėl platesnio asmenų, turinčių teisę į neturtinės žalos atlyginimą, rato įgyvendinimui kasmet papildomai reikėtų nuo 257 400 iki 1 544 400 Eur. Pažymėtina, kad šios sumos apskaičiuotos pagal mirusiojo vaikams, tėvams ir sutuoktiniams ir kitiems nedarbingiems išlaikytiniams išmokėtų neturtinės žalos dydžių vidurkį, tačiau tikėtina, kad kitų asmenų, turinčių teisę į neturtinės žalos atlyginimą, neturtinė žala bus nustatyta mažesnė, nes manytina, kad jų ryšio su mirusiuoju artimumas ir glaudumas būtų mažesnis nei tėvų, vaikų ar sutuoktinio.

2024 m. sausio 4 d. Komisijoje gauti mirusios pacientės abiejų tėvų ir sūnaus bei 2 seserų, 1 brolio ir sugyventinio prašymai atlyginti neturtinę žalą (nors jie gauti iki KT nutarimo įsigaliojimo, tačiau jam įsigaliojus toliau bus nagrinėjami). 2023 m. dėl 2 pacientų mirčių kreipėsi pacientų seserys bei vaikaičiai.

Iš viso įstatymo projektui įgyvendinti per metus reikėtų nuo 257 606 iki 1 544 651 eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai žodžiai: Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisija, ekspertai, kiti sveikatos priežiūros specialistai, darbo apmokėjimas.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

¹ Laikant, kad vienoje šeimoje yra 2 vaikai. Lietuvos Respublikos 2021 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis (<https://osp.stat.gov.lt/2021-gyventoju-ir-bustu-surasymo-rezultatai/namu-ukiai-ir-seimos>), 53,5 proc. šeimų augino po vieną vaiką, 37,6 proc. – po du, 8,9 proc. šeimų – po tris ir daugiau vaikų; sutuoktiniai sudaro 41,3 proc. (1 mln. 150 tūkst.), sugyventiniai – 5,2 proc. (144,6 tūkst.) populiacijos.